

VĚDA — NÁBOŽENSTVÍ — MORÁLKA

Václav Hlavatý

Univerzita státu Iowa v Ames uspořádala týdenní seminář pod názvem "Náboženství v životě". K slavnostnímu zahájení si pozvala předsedu SVU profesora dr. Václava Hlavatého, který přednesl také úvodní přednášku na téma, vyjádřené záhlavím tohoto článku. Pro nepatrný rozsah "Zpráv SVU" můžeme zaznamenat jen několik vět ze závěrečných odstavců přednášky. Václav Hlavatý pravil:

"Existují mnohé případy, zejména v moderní nauce o vesmíru, v nichž se věda plete do říše náboženství, a jejich výklady se prolínají více, než kdy dříve. Existují také mnohé jiné případy, které všechny ukazují, že není a nemůže být rozporu mezi náboženstvím a vědou. . . Podle času mléčné dráhy narodilo se lidstvo teprve včera. Z toho důvodu nemůžeme také očekávat, že vědecké axiomy a náboženská dogmata, podporující a podpírající naše intelektuální hledání Boha, jsou již úplné, dokonalé a odolné postupnému zlepšování, které bude úměrné intelektuální výši, k jaké dospěje lidský duch. . . Však také vědecké axiomy a náboženská dogmata se měnily důkladně za posledních několik málo "mléčných" vteřin kulturního času organizované lidské společnosti. Proto je také velmi pravděpodobné, že pokrok lidského rozumu přinese s sebou nové formy axiomů i dogmat. Vědecké

axiomy jsou samozřejmě podrobeny rychlejší změně. . . Kdyby přišel den, kdy už by byly vědecké axiomy stanoveny jednou pro vždy takový den by znamenal neodvratitelný konec veškeré vědy a poslal by lidstvo zpět na stromy, z nichž slezlo na naši zemi. Naopak zase náboženství nemůže měnit rychle dogmata, protože nejsou podrobena rozumovému řešení. Z toho důvodu také každá změna dogmatu a každé vyhlášení dogmatu nového je pro náboženství nebezpečné. Kdyby jednou náboženství zahynulo následkem příliš rychlé a nezáměrné změny svých základních dogmat, přestalo by lidské pokolení existovat a bylo by proměněno v naprosto utilitářský kmen otroků, podobných organizované společnosti mravenců. V jedné části naší planety jsme bohužel svědky takového pokusu. . . Člověk sám konečně poznal, že čistá věda, čisté náboženství a čistá morálka jsou jen tři různá

hlediska jeho vlastní tajemné touhy a že jsou obrazem božské Trojice. A čím člověk dále dospívá, tím vzdálenější je mu konečná odpověď, takže oddaná a pokorná víra je to jediné, co mu nakonec zbývá.”

NÁŠ KULTURNÍ PŘÍNOS

JARMILA NOVOTNÁ přijela z Vídně na dvouměsíční turné po Americe. První koncert měla 7. března v Palm Beach na Floridě, dalších dvacet bude mít v Kentucky, Michiganu, Iowě, Texasu, Virginii, Wisconsinu, v Coloradu, Ohiu, Minnesotě, v Novém Yorku atd. Paní Novotná zavedla zcela originální typ koncertů: vypravuje o svém životě (na příklad o presidentu Masarykovi, který ji poslal na studie do Itálie nebo o Toscaninim, který ji angažoval pro Metropolitan operu) a zpívá operní arie nebo písně, které zapadají do toho kterého údobí jejího uměleckého života. Dosud měla Jarmila Novotná takových koncertů ve Spojených státech na sedmdesát, letos k nim přibude dvacet dalších.

KAREL HUSA, hudební skladatel a profesor na Cornell University, dirigoval několik koncertů se svými skladbami. Orchestr Ithaca College hrál jeho Divertimento pro žestě a bicí nástroje. Na Cornell University byly provedeny jeho čtyři skladby pro smyčce a počátkem dubna bude hrát Syracuse Chamber Orchestra Husovy Fantasie pro orchestr. V polovici června v Kolíně nad Rýnem v rámci mezinárodního festivalu pro soudobou hudbu bude proveden Husův Poem pro violu a orchestr. Karel Husa

napsal redaktoru “Zpráv” toto: “Všechny tyto skladby jsou české. Jsme všichni, myslím, Janem Houslistou, a ty kořeny, které nám naši rodiče dali, z nás nikdy nevyprchájí. Zaplat’ Pán Bůh za to!”

VÁCLAV HLAVATÝ byl pozván s paní Olgou Hlavatou na televizi, kde hovořil o své vědecké práci a o svém životě ve Spojených státech.

OTAKAR MACHOTKA, profesor sociologie na Harpur College v Endicott (N. Y.) otiskl v “Sociology and Social Research” článek “A contribution to the theory of Culture change”. Dále byl vyzván, aby v srpnu tohoto roku přednášel na sjezdu American Sociological Association o “Poměru symbolického interakcionismu k evropské sociální psychologii.”

MILOŠ ŠEBOR, profesor v Cookville (Tenn.) byl pozván rozhlasovou stanicí k přednášce o T. G. Masarykovi k výročí 110. narozenin.

FRANTIŠEK SCHWARZENBERG, profesor na Loyola University v Chicagu, byl pozván ke čtyřem televizním přednáškám na téma “Evropské porobené národy”. Přednášky se konaly čtyři týdny po sobě.

ERAZIM KOHÁK, profesor filosofie na koleji Gustavus Adolfus v Minnesotě, byl hlavním řečníkem na oslavě sto desátých narozenin T. G. Masaryka, uspořádaných Masarykovým ústavem v Novém Yorku. Na oslavě mluvil také prezident Brooklyn College Harry Gideonse a profesor Otakar Odložilík z Filadelfie.

RUDOLF ŠTURM, profesor na Skidmor College v Saratoga Springs, (N. Y.) byl pozván jako hostující

profesor slovanských literatur na kolej ve Schenectady (N. Y.), kam nyní dojíždí.

JOSEF KRATOCHVÍL ze Stuttgartu bude přednášet na kongresu Svobodné ukrajinské university, který se koná koncem dubna ve Stuttgartu. Svobodná ukrajinská universita byla od roku 1922 až do nacistické okupace v Československu. Téma přednášky dr. Kratochvíla zní: "Rozvoj ukrajinské kultury a umění v emigraci" a podstatnou část této přednášky bude tvořit vzpomínka na presidenta Masaryka.

JOSEF MARTÍNEK napsal dějiny Československé národní rady americké, která byla založena 1918. Národní rada zatím odkládá vydání tohoto díla pro nedostatek finančních prostředků.

ANGELA ČELOVSKÁ přednáší na universitě v Ottawě (Kanada) psychologii. Kanadská televizní síť pozvala dr. Čelovskou k přednášce o grafologii jakožto pomůcce v psychologii.

EGON HOSTOVSKÝ podepsal definitivní smlouvu o vydání svého nového románu "Všeobecné spiknutí", a to v novyorském nakladatelství Doubleday, které vydalo už jeho "Půlnočního pacienta". Nový román se bude jmenovat anglicky "The Plot". Nakladatelství Doubleday se domnívá, že jde o dílo mimořádně závažné a proto již pět měsíců před publikačním datem (leden 1961) vytiskne tento román mimo knižní trh jen pro literární kritiky, hlavní knihovníky a redaktory literárních klubů. Česky psaný román přeložila paní Alice Backerová za spolupráce americké-

ho spisovatele Bernarda Wolfea. "Všeobecné spiknutí" vyjde současně v Anglii v londýnském nakladatelství William Heinemann.

JOSEFE ANDERLE, instruktor evropských dějin na universitě v Chicagu, dokončil doktorskou práci na téma: "The Slovak Issue in the Munich Crisis of 1938." Kromě toho připravil do tisku anglickou studii: "Aleksandr F. Presniakov and His Interpretation of Early Russia." Před časem napsal Josef Anderle šest kapitol do knihy "Latvia: An Area Study", redigované G. B. Carsonem a vydané 1956 University of Chicago. Nákladem téže university vyšla kniha "A Contemporary Study of Czechoslovakia", redigovaná Janem Hajdou, a J. Anderle do ní přispěl kapitolou "Languages".

ALEXEJ BOŘKOVEC vyučuje na Virginia Polytechnic Institute, Blackburg, Virginia, organickou chemii. Roku 1959 publikoval: "U. S. Patent 2873258" (Polymerization of Olefin Oxides). "Journal of Chemical Education" otiskl jeho recenzi o odborné literatuře a kromě toho dr. Bořkovec pravidelně přispívá jako překladatel a referent do "Chemical Abstracts."

EMIL WALTER, profesor slavistiky na universitě v Uppsale ve Švédsku, napsal předmluvu ke švédskému překladu Nerudových "Malostranských povídek". Kromě toho napsal větší studii "Ke jménům Tunna a Gommon ve starých českých legendách a kronikách". Tato studie vyšla švédsky ve sborníku k 60. narozeninám prof. Gunnara Gunnarssona. Česky vyjde v edici "Studie" nákladem Křesťanské Akademie v Římě.

LUDMILA TUČKOVÁ

V březnu zemřela v Brně profesorka konservatoře v. v. Ludmila Tučková. Rudolf Firkušný poslal z Bernu ve Švýcarech redakci "Zpráv" tuto vzpomínku:

"S Ludmilou Tučkovou odchází jedna z posledních učitelek ne-li poslední, bývalé Varhanické školy v Brně, založené a řízené Leošem Janáčkem. Tam jsem jako dítě byl po dobu dvou let jejím žákem v oboru klavírním. Chtěl bych vzpomenout několika slovy této ušlechtilé a vzácné ženy. Pocházela ze staré české rodiny Tučků, věnovala se od mládí hudbě, byla znamenitou harfenistkou a profesorkou klavíru. Ji vděčíme za opis fragmentu klavírní sonáty Leoše Janáčka "1. října 1905". Opisovala si tajně toto dílo, ale nemohla opsat víc než první dvě věty. Pak Janáček celý rukopis vzal do Prahy, a hodil do Vltavy. ("Plavalo to jako labuť",

řekl o tom Janáček.) Dík jejímu zájmu a prozřetelnosti zachovaly se nám aspoň dvě tohoto hluboce osobitého klavírního díla Janáčková. Vzpomínám tak na její účinkování se sborem Moravských učitelek pod řízením Ferdinanda Vacha. Byla členkou tohoto sboru od počátku, a já vzpomínám na provedení Janáčkových "Hradčanských písniček", kde hrála harfový part. Myslím, že se nemýlím, řeknu-li, že harfový doprovod psal Janáček více méně pro ni. Mé osobní styky s Ludmilou Tučkovou byly vždy přátelské, i když jsem u ní děle nestudoval. Její skromnost a nenáročnost v tomto ohledu byly příkladné. Vzácná žena, která svou tichou prací přispěla k budování českého Brna a která zůstane krásným příkladem pro nás všechny, kteří jsme ji znali a měli rádi."

Rudolf Firkušný

MOJMIŘ FRINTA, konservátor novoyorského musea Cloisters, napsal do čtvrtletníku "Art Quarterly" studii: "Podobizna Mistra krásných Madon". Tato studie je zhuštěný obsah třista padesátistránkové knihy, kterou Mojmir Frinta připravil do tisku. Na žádost redakce umělecké revue "Speculum" napsal Mojmir Frinta recenzi o knize "Československé středověké iluminace", vydané za podpory UNESCO.

JOSEF ROUČEK, přednosta fakulty sociálních věd na universitě v Bridgeportu (Conn.), byl zvolen dopisujícím členem italské Akademie vědy a umění, Academia del Mediteraneo.

MILOSLAV GESSMAN vyučuje na Talladega College (Ala.) moderním jazykům a je spoluredaktorem čtvrtletníku "Foreign Language Quarterly", vydávaného na Alabama State College v Montgomery. Kromě tří větších odborných prací linguistických v "CLA Journal" publikoval roku 1959 první díl učebnice "A Short Outline of General Linguistics". Druhý díl je dokončen a vyjde počátkem tohoto roku.

ZDENĚK KOPAL, profesor astronomie v Manchesteru v Anglii (dříve na MIT v Cambridge, USA) je spoluautorem anglického překladu "Larousseovy encyklopedie pro astro-

nomii". Překlad vyšel v Novém Yorku.

LECOQUE, vlastním jménem ALOIS KOHOUT, malíř a majitel galerie na Beverly Hills v Californii, napsal knihu o malíři Augustu Renoirovi. Líčí v ní svoje seznámení s Renoirem v Paříži, společné besedy o výtvarném umění i to, jak Renoir mu opravoval obrazy a učil jej malovat. Knihu vydá Lecoque anglicky vlastním nákladem. Na letošní sezonu byl pozván do Paříže vystavovat soubor obrazů z Paříže.

MARIO HIKL, právní úředník kanadského ministerstva dálnic a veřejných prací, přednáší sovětologii na University of Montreal. Současně je předsedou publikační komise "Woodsworth Memorial Foundation", která je jakousi kanadskou obdobou Dělnické Akademie. V roce 1959 publikoval nákladem Čs. Ústavu zahraničního studii "Civil Codes in Communist Czechoslovakia". Do tisku připravil jinou studii pod názvem: "The State Prosecutor in Communist Czechoslovakia." Disertační práce pro filosofický doktorát má téma: "První dekáda čs. literatury v třetím exilu."

JAROSLAV BRÁZDA, býv. profesor na universitě v Tampa, Florida, a tajemník Shromáždění porobených národů v Novém Yorku, odejel na roční studijní cestu do Indie. Bude studovat a zároveň přednášet na universitě v Mysore. V Indii přednáší na universitě již druhý rok také Miroslav Fic.

LADISLAV MATĚJKA, býv. redaktor Lidových Novin, dokončil studia na Harvardské universitě a od počátku tohoto školního roku předná-

SOVIETY A MNICHOV.

Dňa 12. februára 1960 vo Washingtonu bola ďalšia prednáška skupiny SVU. Prednášal Dr. Štefan Osuský na tému "Sovietsky postoj v kríze ČSR". Predsedal Dr. Jozef Hašek. Prednáška bola výborne dokumentovaná citáťmi príslušných článkov Spoločnosti národov, presným obsahom čs.-sovietskej smluvy o vzájomnej pomoci (zo 16. mája 1936) a z iných dokumentov. Prednášajúci dokázal, že takzvaná "ponuka" Sovietov pomôcť Československu v mnichovskej kríze, bola úplne bezcennou. Sovietsy dobre vedeli, že Československu nepomôžu a vydali ho chladnokrevne na pomas Hitlerovi.

Dôkaz sovietskej zrady v septembri 1938 je významný z dvoch dôvodov, povedal Dr. Osuský. Sovietsy využili predovšetkým vieru väčšiny čs. ľudu v ruskú pomoc preto, aby získali sympatie Čechov a Slovákov v rokoch 1945 až 1948, — a po druhé, usilujú sa ešte dnes vpašovať túto rozpravku do čs. histórie.

Po prednáške sa rozpriadla debata, na ktorej sa zúčastnili V. Majer, Dr. Feierabend, Dr. Slávik, Dr. Kočvara, Dr. Heidrich, Dr. Polach, Dr. Jíra, Mir. Svestka a Dr. J. Sadlík. Prednáška i debata prebiehali vo vzornej objektívnosti a sústredili sa predovšetkým na historické pramene, nezvratné svedectvá a na vlastné skúsenosti rečníkov. Prednáška i diskusia boli cenným prínosom dokumentov k cyklu "Vývoj idey československého štátu v rokoch 1938—1948".

ší slavistiku na Ann Arbor universitě, Michigan.

ZÁZNAMY

Valné shromáždění SVU je svoláno na Bílou sobotu 16. dubna do Nového Yorku. K dnešnímu číslu "Zpráv SVU" je přiložena pozvánka.

Přípravný výbor SVU sejde se k předporadě v pátek dne 15. dubna t. r. o 3. hodině odpolední, aby připravil vše k Valnému shromáždění. Schůze se koná v T. J. Sokolovně, 420 East 71st Street, New York City, první poschodí.

Všechny členy, kteří nemají zaplacenou členskou příspěvkou za rok 1959 a za rok 1960 upozorňujeme, že se tím zbavují práva hlasovat na Valném shromáždění. A výboru SVU způsobují nesnáze; musíme hospodařit s každým centem, vždyť jen vydávání "Zpráv SVU", které dostávají členové zdarma, stojí ročně na devět set dolarů! Žádáme proto, abyste každý IHNEDE poslali členský příspěvek pokladníkovi, a to za rok 1959 dva dolary, za letošní rok pět dolarů. Adresa pokladníka je: Oldřich Černý, 2029 Park Road, N. W., Washington 10, D. C.

Dary: S lhostejností některých nepaticích členů kontrastují dary, které redaktor dostává na vydávání "Zpráv SVU". Pan Pavel Dayton daroval před časem 40 dolarů, dr. Jaroslav Němec 5 dolarů, Pracovní skupina SVU ve Washingtoně (k narozeninám redaktorovým) 20 dolarů — a nejdojemnější byl dar paní Marie Burešové z Chicaga, známé lidové umělkyně a národopisné pracovnice. Na Masarykových oslavách ve Washing-

toně darovala redaktorovi 10 dolarů na "Zprávy SVU". Díky všem!

Pracovní skupina pro Nový York ustavila se v sobotu 26. března při diskusním večeru na téma: "Jak myslí domov?" Úvodní slovo k rozpravě přednesli dva mladí exulanti, kteří uprchli z ČSR teprve roku 1959. Předsedou byl zvolen jednomyslně Rudolf Firkušný, úřadujícím místopředsedou dr. Hanuš Lexa a jednatelem Milan Vojtek, 206 East 80th Street, New York 28, N. Y.

Cyklus přednášek pracovní skupiny ve Washingtonu na téma "Idea čs. státu v letech 1938—1948" bude ukončen v květnu; na podzim se bude v cyklu pravděpodobně pokračovat. Na jiném místě otiskujeme zprávu o přednášce dr. Š. Osuského. Dne 4. března přednášel dr. Jozef Lettrich, dne 8. dubna bude přednášet dr. Arnošt Heidrich na téma: "Zahraničně politické příčiny naší tragedie v roce 1938 a 1948." Dne 7. května přednáší prof. Vratislav Bušek: "Úloha vysokoškolského studentstva v listopadu 1939 a v únoru 1948." Pracovní skupina chce všechny přednášky vydat tiskem.

Publikace o TGM k 7. březnu: V posledním čísle jsme s povděkem zaznamenali půvabnou knížku o TGM, kterou vydal Masarykův ústav v Novém Yorku za redakce prof. O. Odložilíka. Také Studijní odbor Ústředí Čs. svobodných odborů v exilu vydal anglickou publikaci o TGM. Rada svobodného Československa pak dala znovu do oběhu knížku z pera prof. Otakara Machotky, vydanou roku 1950. Výbor krajanských spolků, pořadají-

DOMA ČEKAJÍ

Vydavatelé "Studií", to jest Křesťanská Akademie v Římě zaslala naší redakci informativní dopis, z něhož vyjímáme:

"Když jsme se rozhodli vydávat nepravdělně — třikrát či čtyřikrát do roka — "Studie", měli jsme na mysli především potřebu mít v exilu časopis, který by mohl přinášet delší statě z vědecké práce našich lidí na Západě. Věděli jsme, že mnozí piší nebo by mohli psát, v cizích jazycích nebo i česky. A nebylo nám skryto, že jejich myšlenky leží ladem. . . Ve společenství myšlení a hledání chceme pokorně pracovat na uskutečňování toho, co jsme si napsali jako motto z Písma: "Pravda vás osvobodí." Doma čekají. Čekají na naši odpověď a na naše slovo. Chtějí pravdu, která u nich žije už jen v katakombách. "Studie" jsou výrazem našich drob-

ných pokusů a malých kroků. Hledáme se prozatím.

Je zbytečné připomínat, že perspektiva "Studií" je křesťanská. Věříme v naprostý primát křesťanství a v jeho časovou i nadčasovou hodnotu. Chceme však překonávat a překonat hašteřivost svých předků. Jsme přesvědčení, že pravda není obuškem a že i o bolestných otázkách lze mluvit — ba nutno mluvit — s láskou a s úctou. Nechceme se vyhýbat nikomu a ničemu. Vážíme si poctivé kritiky a diskuse, neboť v nich vidíme společnou cestu k pravdě.

Do "Studií" přispívají naši přátelé: paní Věra Stárková, dr. Robert Vlach, dr. Ladislav Radimský, dr. Ludvík Arbuster, dr. Tomáš Špidlík, dr. Clad. Koudelka, Josef Benáček, dr. Josef Krejčí, dr. František Rýpar a jiní."

cích letošní oslavy TGM a vydání známky s Masarykovou podobiznou, vydal "Památník", který nevybočil z ustálených zvyklostí krajských publikací. Pani Bláže Čihákové se sice podařilo dát mu mimořádnou a vkusnou grafickou úpravu, obsah bohužel nepřináší nic nového a nic charakteristického pro vliv Masarykových idejí v naší době. Je tu řada oficiálních projevů, začínajících presidentem Eisenhowerem a vicepresidentem Nixonem a pokračujících přes poslance a senátory ke krajským pracovníkům. Bohužel žádný z těchto projevů nevybočuje z ustálených frází, které čteme od roku 1918 kaž-

dého 7. března. Při čemž ovšem nepodceňujeme politickou závažnost projevu presidenta Spojených států. Peníze i práce, které byly vynaloženy na vydání toho "Památníku" mohly Masarykovy oslavy skutečně obhatit, kdyby byla redakce svěřena na příklad SVU, která má mezi svými členy řadu spisovatelů a myslitelů, schopných říci o TGM něco nefrázovitého a nového. — Rada svobodného Československa vydala také gramofonovou desku, zachycující hlas TGM, vypravování dr. Alice Masarykové o "Vánocích u Masaryků", projev Jana Masaryka, Milana Rastislava Štefánika a presidenta Woodrow Wilsona.

Archiv čs. emigrace při státní universitě v Bloomingtonu (Ind.) byl předmětem tří informačních článků, které vydala Tisková služba SVU pro krajanský tisk. Radostná odezva: První se přihlásila paní Kamila Nepilová z Berwynu (Ill.), která darovala archivu pěkný soubor legionářské literatury z první světové války. Vydavatelstvo čtvrtletníku "Svědectví" darovalo všechny svoje publikace a dva vázané ročníky "Svědectví". Čs. Zahraniční ústav v exilu nabídl darovat všechny svoje "Studie" a vydavatel zaniklé knihovny "Moravian Library" publikace, které toto nakladatelství vydalo. Milan Vojtek z Nového Yorku pak nabídl další soubor exulantských časopisů, zejména těch, které vycházely v táborech v Německu.

"Čas" Františka Klátily, založený 1948 v Londýně a stěhující se s redaktorem do Chicaga, do Nového Yorku a konečně do Berkeley v Californii, oznamuje, že přestane vycházet, protože vydavatelovým domovem se stalo širé moře. Fr. Klátíl oznamuje, že namísto "Času" bude vydávat jednou ročně sborník "Časové epištoly". Přejeme "dobrý vítr" tomuto předsevzetí českého mořeplavce.

"Čapková Matka" byla uvedena na jeviště v Ottawě v anglickém překladu. Hru nastudoval vynikající maďarský herec Tibor

Feheregyhasi, který uprchl z Budapešti po maďarské revoluci.

"Ze života hmyzu" od bratří Čapků studuje anglicky v Novém Yorku avantgardní skupina mladých herců pod vedením čs. exulanta Vaška Šimka, absolventa dramatické akademie v Hollywoodu. Pro úlohu "Chrobáčka" byl pozván jako host Jára Kohout.

PLACENÉ OZNÁMENÍ:

Hospodářské a existenční zapojení nově přichozích emigrantů jest problemem, na který se právem soustřeďuje pozornost příslušných amerických vládních úřadů. Tyto problémy se různí podle druhu nově přichozích a jsou nemalou měrou ovlivňovány dobou.

Když Augustin Herman, který byl jedním z prvních českých emigrantů, vstoupil v roce 1633 na americkou pevninu, zajisté stál před zcela jinými existenčními problémy, než jsou ty se kterými zápolí dnešní emigrant. V jádru však tyto problémy zůstávají nezměněny. Jest to v prvé řadě existenční zabezpečení jednotlivce a jeho rodiny.

Moderní plány životního pojištění, které tak výhodně nabízí ČSA, chrání přes 50 tisíc našich krajanů. Proč by ČSA neměla zabezpečit také vás a vaše drahé?

ČSA, 2138 So. 61st Ct., Cicero, 50, Illinois.

News of SAS. Proprietor and Publisher: Society of Arts and Sciences.
Editor: Ivan Herben, 41-98 Forley Street, Elmhurst 73, N. Y. Printed by:
"Slovenský Sokol", 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J.